

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ของกลุ่มเกษตรกรในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงปุ๋ย ที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 4 กลุ่มของจังหวัดอุบลราชธานี การเก็บข้อมูลประกอบด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การตรวจเอกสารและการประชุมกลุ่มย่อย ในด้านการจัดการ การผลิต การตลาด การเงิน และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น เพื่อประเมินศักยภาพในการดำเนินงานของโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์แต่ละแห่ง จากการวิจัยสรุปได้ว่ากลุ่มเกษตรกรที่บริหารโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ส่วนใหญ่มีการจัดโครงสร้างองค์กรแบบอย่างง่าย มีผู้นำกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการบริหารมาก่อน โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทุกแห่งตั้งอยู่ห่างจากชุมชนไม่เกิน 1 กิโลเมตร มีระบบสาธารณูปโภคสำหรับใช้ในการผลิตครบถ้วน ด้านการผลิตพบว่า โรงงานงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ทั้ง 3 แห่ง ผลิตปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงตามสูตรของวว. ยกเว้นโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์อำเภอม่วงสามสิบที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ด้วยสูตรของตนเอง ซึ่งปุ๋ยจากโรงงานทุกแห่ง มีคุณสมบัติต่ำกว่ามาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ของกรมพัฒนาที่ดิน นอกจากนี้ปัญหาสำคัญในการผลิตปุ๋ยของทุกกลุ่มคือ เครื่องจักรขัดข้อง ด้านการตลาด ทุกกลุ่มมีแนวทางการตั้งราคาปุ๋ยแบบเดียวกัน คือ คำนวณจากต้นทุนการผลิตบวกกำไรที่ต้องการ ส่วนการจัดจำหน่ายมีสองรูปแบบคือ จำหน่ายโดยตรงที่หน้าโรงงานและจำหน่ายทางอ้อมโดยผ่านสมาชิก กรรมการหรือสหกรณ์ สำหรับด้านเงินทุนที่แต่ละกลุ่มนำมาใช้ในการดำเนินงานส่วนใหญ่ได้มาจากการลงหุ้นของสมาชิก โดยต้นทุนหลักในการผลิตปุ๋ย คือ วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตได้แก่ มูลสัตว์ และแม่ปุ๋ย จากการประเมิน

ศักยภาพในภาพรวม พบว่า กลุ่มเกษตรกรทำนาหุดประทาย อำเภอเดชอุดม เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพด้านการบริหารงานสูงที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มเลี้ยงโคพันธุ์พื้นเมืองและเกษตรกรอินทรีย์ อำเภอตระการพืชผล และกลุ่มเกษตรกรปุ๋ยอินทรีย์ตำบลยางสักกะโพกลุ่ม อำเภอม่วงสามสิบ ส่วนกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดข้าวชุมชนตำบลคำหาว่า อำเภอตาลสุม มีศักยภาพด้านการบริหารต่ำที่สุด กล่าวโดยสรุปรัฐบาลจึงควรให้การสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานของโรงปุ๋ยอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

Abstract

This research objects to study management of the four-fertilizer plants in Ubon Ratchathani province supported from Thailand Institute of Scientific and Technological Research in 2006. In-depth Interview, focus group meeting, observation and paper review were used as research methodologies for collecting data. The information was divided into five management functions namely management, production, marketing, finance and organization sponsors. Simply hierarchy structure has been applied to their organization managed by experienced leader. From production function, all of fertilizer plant is located near the communities so that it is very easily to get access to infrastructures. As the laboratory results, all of the fertilizer produced by each plant was rejected because it was not meet the quality as organic fertilizer standard setting which referenced by Land Development Department. Amphoe Muang Samsip is only one formulated their own formula in production. However, the manufacturers confront with out-of-order machine which is the main problem of fertilizer process. Distribution channel in marketing function consists of direct marketing and stakeholder agent while cost-plus method is applied for price setting. Furthermore, working capital is come from stockholder's equity while organic and chemical materials are still important cost in fertilizer production.

No other fertilizer plant sponsoring by Thailand Institute of Scientific and Technological Research in Ubon Ratchathani is as high performance as Amphoe Det Udom. On the other hand, Amphoe Tan Sum needed developing as soon as possible. In additional, Amphoe Trakarn Phuetphon and Amphoe Muang Sam Sip are ranked respectively. In conclusion, supporting and monitoring process by government should be continued in order to sustainable communities.